

VOICE

Voicing children Opportunities
Interaction Collective decision
making Education

Η συμμετοχή των παιδιών στο ελεύθερο παιχνίδι: πεπιοθήσεις, πρακτικές, στρατηγικές ενίσχυσης, παραδείγματα.

Το έργο υποστηρίχθηκε από το Ελληνικό Ίδρυμα Έρευνας και Καινοτομίας (ΕΛ.ΙΔ.Ε.Κ.) στο πλαίσιο της 3ης Προκήρυξης της Δράσης «Επιστήμη και Κοινωνία» με τίτλο «Κόμβοι Έρευνας, Καινοτομίας και Διάχυσης» (Αριθμός Έργου: 1953).

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Βασικοί άξονες

- **1. Νοηματοδότηση της αξίας του παιχνιδιού**
- **2. Κυρίαρχες πεποιθήσεις και πρακτικές των νηπιαγωγών για το παιχνίδι και τη συμμετοχή των παιδιών σε αυτό – Ερμηνεία**
- **3. Η παιδαγωγική του παιχνιδιού – Ρόλος νηπιαγωγού**
- **4. Στρατηγικές ενίσχυσης της συμμετοχής των παιδιών στο παιχνίδι - Παραδείγματα**

Ερωτήματα

- ▶ *Πόσο σημαντικό είναι το παιχνίδι για τα παιδιά στην προσχολική εκπαίδευση; Γιατί;*
- ▶ *Ποια η θέση του παιχνιδιού στο καθημερινό πρόγραμμα του Νηπιαγωγείου;*
- ▶ *Πώς ερμηνεύετε τη συμμετοχή των παιδιών την ώρα του παιχνιδιού;*
 - ▶ *Ποιο το νόημα του «ελεύθερου παιχνιδιού» στην πράξη;*
 - ▶ *Ποιος ο ρόλος της νηπιαγωγού στο παιχνίδι των παιδιών;*

Εργασία σε ζευγάρια ή σε ομάδες

Ερωτήσεις για...

...το νόημα και τα οφέλη του παιχνιδιού	...το ρόλο μου στο παιχνίδι των παιδιών
...τους στόχους που θέτω για το παιχνίδι των παιδιών	...το βαθμό διαπραγμάτευσης των απόψεων και των ιδεών των παιδιών
...το είδος των ευκαιριών που δίνω στα παιδιά για παιχνίδι	...το είδος της αλληλεπίδρασής μου με τα παιδιά
...το βαθμό αξιοποίησης των ενδιαφερόντων των παιδιών	...το βαθμό και το είδος της παρατήρησης του παιχνιδιού των παιδιών

Ας διερευνήσουμε τις προσωπικές θεωρίες και πρακτικές μας για το παιχνίδι

ΑΝΑΣΤΟΧΑΣΜΟΣ

Η σημασία του παιχνιδιού - ερμηνείες

1...τα παιδιά **εκτονώνονται**
και μπορούν να
εκφράσουν
τα συναισθήματά τους

2...μέσα από αυτό τα
παιδιά
κοινωνικοποιούνται

3. ...τα παιδιά
μαθαίνουν μέσα από το
παιχνίδι

5. ...αποτελεί μια
δραστηριότητα που έχει νόημα
για τα παιδιά και **δίνει ευκαιρίες**
για έκφραση, δημιουργία,
αλληλεπίδραση και δράση

4. ...τα παιδιά **κάνουν**
φίλους, πειραματίζονται σε
ρόλους και **αναπτύσσουν**
σχέσεις με τους
συνομηλικούς τους

Με ποια από τις παραπάνω διατυπώσεις συμφωνείτε περισσότερο και γιατί;

Ο ρόλος της νηπιαγωγού στο παιχνίδι

- ▶ Να **επιτηρεί** το παιχνίδι των παιδιών
- ▶ Να **παρατηρεί** το παιχνίδι των παιδιών
- ▶ Να **παρατηρεί και να καταγράφει** το παιχνίδι των παιδιών
- ▶ Να **προετοιμάζει** κάτι για την οργανωμένη δραστηριότητα της ημέρας
- ▶ Να **οργανώνει** το παιχνίδι

Άλλο... τι;

Το παιχνίδι στο νηπιαγωγείο

- ▶ Υπάρχουν **διαφορετικές εκπαιδευτικές πεποιθήσεις** για το **νόημα** του παιχνιδιού και το **ρόλο** του εκπαιδευτικού σε αυτό.
- ▶ Οι διαφορετικές πεποιθήσεις για το παιχνίδι **υπονοούν διαφορετικές πεποιθήσεις για**
 - ▶ α) τα παιδιά,
 - ▶ β) το είδος της συμμετοχής τους στο παιχνίδι,
 - ▶ γ) την εκπαιδευτική διαδικασία και
 - ▶ δ) τους στόχους της εκπαίδευσης.
- ▶ Οι πεποιθήσεις για το παιχνίδι επηρεάζουν:
 - ▶ α) τις πρακτικές που επιλέγουν οι εκπαιδευτικοί και
 - ▶ β) το ρόλο τους στη διαδικασία του παιχνιδιού (ως επιτηρητές, ως θεατές, ως παρατηρητές κ.ά.)
- ▶ Η **διερεύνηση** των προσωπικών πεποιθήσεων και πρακτικών **βοηθάει** τους εκπαιδευτικούς **στον αναστοχασμό** της αξίας του παιχνιδιού και των επιλογών του ρόλου τους.

(Αυγητίδου, 2014 · Αυγητίδου, 2016 · Αλεξίου, 2018)

Το παιχνίδι στο νηπιαγωγείο

► Παρόλο που

- το παιχνίδι αποτελεί ένα σαφές πλαίσιο συμμετοχής των παιδιών στη λήψη αποφάσεων καθώς τα παιδιά αποφασίζουν με ποιον, πού, πότε, τι και για πόση ώρα θα παίξουν
- Η παιδαγωγική του παιχνιδιού υποστηρίζει αυτό το πλαίσιο με τη διαδικασία υποστήριξης της σκέψης και της δράσης των παιδιών από τις νηπιαγωγούς

**ΟΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ ΜΠΟΡΕΙ ΝΑ ΜΗΝ ΑΝΑΓΝΩΡΙΖΟΥΝ ΤΟ ΠΑΙΧΝΙΔΙ
ΩΣ ΚΥΡΙΑΡΧΗ ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ
ΚΑΙ ΤΟΥΣ ΡΟΛΟΥΣ ΠΟΥ ΜΠΟΡΕΙ ΝΑ ΑΝΑΛΑΒΟΥΝ ΚΑΤΑ ΤΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΤΟΥ.**

ΟΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ ΔΕΝ ΑΝΑΓΝΩΡΙΖΟΥΝ ΤΟ ΠΑΙΧΝΙΔΙ ΩΣ ΚΥΡΙΑΡΧΗ ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Πιθανοί παράγοντες - περιορισμοί

Την ώρα του παιχνιδιού δημιουργείται χάος, δεν υπάρχει έλεγχος γι' αυτό απαιτείται πειθαρχία.

Το παιχνίδι δεν προσφέρει στα παιδιά όσα προσφέρουν οι οργανωμένες δραστηριότητες.

Στο παιχνίδι δημιουργούνται συνεχώς συγκρούσεις μεταξύ των παιδιών.

Τα παιδιά συχνά βαριούνται και επαναλαμβάνουν τα ίδια παιχνίδια.

► *Τι υποδηλώνουν αυτοί οι περιορισμοί
για τη συμμετοχή των παιδιών στο παιχνίδι και το ρόλο της νηπιαγωγού;*

Πρακτικές των νηπιαγωγών στο ελεύθερο παιχνίδι

Τα παιδιά

ζητούν την άδεια της νηπιαγωγού για να παίξουν με κάτι, να επισκεφτούν μία γωνιά ή να αλλάξουν παιχνίδι

περιορίζουν το παιχνίδι τους στον χώρο και το χρόνο που έχει ορίσει η νηπιαγωγός

ζητούν λύσεις από τη νηπιαγωγό ή επιζητούν τις παρεμβάσεις της

δεν διαπραγματεύονται με τη νηπιαγωγό τις επιθυμίες, τις ανάγκες τους ή τις αντιρρήσεις τους

δεν έχουν την αυτονομία του σεναρίου του παιχνιδιού

παίζουν με τα παιδιά ή το παιχνίδι που τους υποδεικνύει η νηπιαγωγός.

Η νηπιαγωγός

επιλέγει η ίδια τις δραστηριότητες των παιδιών

αναμένει συγκεκριμένη δράση των παιδιών σε κάθε περιοχή δραστηριοτήτων

υπενθυμίζει τους κανόνες

παρεμβαίνει στη σύνθεση της ομάδας παιχνιδιού

καθοδηγεί τη δράση των παιδιών

δίνει η ίδια τη λύση

παρεμβαίνει για να επικρατεί ησυχία

διακόπτει το παιχνίδι

περιορίζει το χρόνο του παιχνιδιού

Τι δείχνουν αυτές οι πρακτικές;
Πόσο υποστηρίζουν τη συμμετοχή των παιδιών; Γιατί;

Πρακτικές των νηπιαγωγών στο ελεύθερο παιχνίδι

Τα παιδιά

παίρνουν αποφάσεις – πρωτοβουλίες για το ελεύθερο παιχνίδι

επιλέγουν ελεύθερα γωνιά και συμπαίκτη

επιλέγουν τον αριθμό των συμπαιχτών του

διαμορφώνουν ελεύθερα το περιεχόμενο – σενάριο του παιχνιδιού τους

επιλέγουν – διαμορφώνουν το χρόνο του παιχνιδιού

αλλάζουν ή διαμορφώνουν το χώρο σύμφωνα με τις ανάγκες του

παίρνουν πρωτοβουλίες / προσπαθούν να λύσουν μόνα τους τις διαφωνίες τους

Η νηπιαγωγός

ρωτάει τα παιδιά που δεν κάνουν κάτι γιατί...

ενθαρρύνει – προτρέπει τα παιδιά να κάνουν κάτι

προβληματίζει τα παιδιά για να ενισχύσει τη συμμετοχή τους στην εξεύρεση λύσης

ενθαρρύνει τα παιδιά που δεν συμμετέχουν ενεργά στο παιχνίδι

αξιολογεί θετικά και ενισχύει τη δράση των παιδιών

*Τι δείχνουν αυτές οι πρακτικές;
Πόσο υποστηρίζουν τη συμμετοχή των παιδιών; Γιατί;*

Παιχνίδι

- Μέρος αναλυτικού & σχολικού προγράμματος - ελεύθερες δραστηριότητες, χώρος - χρόνος
- Μέσο - τρόπος εκπαίδευσης των παιδιών - ανάπτυξη –πρόοδος –μάθηση παιδιών

Η παιδαγωγική του παιχνιδιού (Wood, 2004, Flear, 2018)

Κοινωνική πρακτική μέσα από την οποία τα παιδιά εκδηλώνουν τα κίνητρά τους, το ενδιαφέρον τους και εμπλέκονται πρακτικά και συναισθηματικά

Διαδικασία υποστήριξης της σκέψης και της δράσης των παιδιών

Το πλαίσιο της παιδαγωγικής του παιχνιδιού

Το παιχνίδι των παιδιών στην εκπαίδευση αποτελεί...

...ευκαιρίες να επεξεργαστούν τα παιδιά νέες έννοιες και να διευρύνουν το απόθεμα των γνώσεων και των εμπειριών συνομηλίκων και ενηλίκων

... ένα πλαίσιο ανάπτυξης κοινωνικών σχέσεων με συνομηλίκους και ενήλικες

... μια πρακτική συμμετοχής στη λήψη αποφάσεων και στη διαμόρφωση του κοινωνικού κόσμου

**ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ
ΕΝΝΟΙΩΝ -
ΕΠΕΚΤΑΣΗ
ΑΠΟΘΕΜΑΤΟΣ
ΓΝΩΣΕΩΝ &
ΕΜΠΕΙΡΙΩΝ**

**ΣΧΕΣΕΙΣ
ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ
ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ**

**ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ -
ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ
ΝΟΗΜΑΤΟΣ -
ΚΡΙΤΙΚΗ &
ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗ
ΣΚΕΨΗ ΚΑΤΑ ΤΗΝ
ΕΠΙΛΟΓΗ ΤΗΣ
ΔΡΑΣΗΣ**

(Αυγητίδου, 2014)

Η εκπαίδευση των παιδιών στο παιχνίδι είναι απαραίτητη επειδή...(1)

- ▶ όλα τα παιδιά δεν έχουν αναπτυγμένες τις κοινωνικές δεξιότητες για να συμμετέχουν στο παιχνίδι *(σχέση κοινωνικών δεξιοτήτων και συμμετοχής στο παιχνίδι).
- ▶ υπάρχουν αποκλειστικές φιλίες, κλίκες, αποκλεισμοί και στερεοτυπικές σχέσεις στην τάξη *(για ποιον αποτελεί αυτό «πρόβλημα» και γιατί;)
- ▶ το παιχνίδι περιορίζεται σε πολυπλοκότητα και δημιουργικότητα *(για ποιον αποτελεί αυτό «πρόβλημα» και γιατί;).
- ▶ το παιχνίδι είναι συχνότερα ατομικό παρά συνεργατικό.
- ▶ τα παιδιά δεν αξιοποιούν πλήρως τα υλικά στο πλαίσιο του παιχνιδιού ή χτίζουν «φτωχά» σενάρια.

Η εκπαίδευση των παιδιών στο παιχνίδι είναι απαραίτητη επειδή...(2)

- ▶ υπάρχουν παιδιά που **τριγουρίζουν** από παιχνίδι σε παιχνίδι.
- ▶ υπάρχουν παιδιά που **δεν παίρνουν πρωτοβουλίες** στο παιχνίδι – είναι **ήσυχχα**, δεν παραπονιούνται.
- ▶ τα παιδιά **δεν βρίσκουν τρόπους να μοιράσουν ρόλους** και δεν βρίσκουν λύση στις διαφωνίες τους.
- ▶ τα παιδιά **επαναλαμβάνουν** τον ίδιο τρόπο παιχνιδιού ή δεν αφοσιώνονται και **αλλάζουν συνέχεια χώρο** παιχνιδιού.

Παιδαγωγική του παιχνιδιού – γιατί; / ΠΑΡΑΔΟΧΕΣ

- ▶ Παρατηρώντας τα παιδιά **ανακαλύπτουμε τα ενδιαφέροντά τους** και μελετάμε τόσο το περιεχόμενο όσο και τρόπους υποστήριξης της μάθησης σε σχέση με τα ενδιαφέροντα αυτά.
- ▶ **Η παροχή αυθεντικών πλαισίων μάθησης** υποστηρίζουν την κατανόηση του παιδιού.
- ▶ **Η ενθάρρυνση των παιδιών να εξερευνούν** και να αναζητούν είναι απαραίτητη (Jordan, 2010: 106).
- ▶ Αποδοχή της ευθύνης από τις εκπαιδευτικούς ότι μπορούν **να υποστηρίξουν τη μάθηση** των παιδιών σε πλαίσια που προκύπτουν από τη δράση του παιδιού, **ακολουθώντας όμως τη σκέψη του παιδιού.**

Προϋπόθεση παιδαγωγικής προσέγγισης παιχνιδιού

❖ Ρόλος Νηπιαγωγού

- Υποστήριξη και επέκταση της δράσης των παιδιών – συνεχής διαπραγμάτευση
- Υποστήριξη των απόψεων και των ενδιαφερόντων των παιδιών
- Διάλογος - αλληλεπίδραση – αμοιβαίες σχέσεις.

Ποιος είναι ο ρόλος της νηπιαγωγού;

Σχετικά ερωτήματα

- ✓ *Πώς / με ποιο τρόπο θεωρείτε ότι η νηπιαγωγός μπορεί να υποστηρίξει τη δράση των παιδιών την ώρα του παιχνιδιού;*
- ✓ *Γιατί είναι σημαντική η υποστήριξη των απόψεων και των ενδιαφερόντων των παιδιών από τη νηπιαγωγό;*
- ✓ *Πώς η νηπιαγωγός μπορεί να αλληλεπιδράσει με τα παιδιά και με ποιο τρόπο μπορεί να δημιουργήσει αμοιβαίες σχέσεις;*

Συγκεκριμένα στην παιδαγωγική του παιχνιδιού

Ποιος είναι ο ρόλος της νηπιαγωγού;

- ✓ Να εντοπίζει το νόημα που έχει για τα παιδιά το παιχνίδι.
- ✓ Να αναγνωρίζει ευκαιρίες γνωριμίας με τα παιδιά μέσα από το διάλογο και την αλληλεπίδραση μαζί τους κατά τη διάρκεια του παιχνιδιού.
- ✓ Να επεκτείνει το παιχνίδι εμπλουτίζοντας ή διευρύνοντας το πλαίσιο δράσης των παιδιών.
- ✓ Να αξιοποιεί ευκαιρίες για την προσέγγιση εννοιών που σχετίζονται με τη δράση των παιδιών στο παιχνίδι.

Με ποιο τρόπο ενεργεί η νηπιαγωγός;

ΠΑΡΑΤΗΡΕΙ ΤΟ ΠΑΙΧΝΙΔΙ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ

- ✓ Για να γνωρίσει τα ενδιαφέροντα και τον τρόπο παιχνιδιού των παιδιών
- ✓ να γνωρίσει τις προϋπάρχουσες γνώσεις των παιδιών για να τις αξιοποιήσει και να τις ενισχύσει
- ✓ να ακολουθήσει τη σκέψη και δράση των παιδιών

Πιθανοί τρόποι οργάνωσης της παιδαγωγικής του παιχνιδιού

★ 1. Παρατηρώ και υποστηρίζω επιτόπου την έκφραση της σκέψης και τη διεύρυνση της δράσης.

★ 2. Παρατηρώ και υποστηρίζω επεκτείνοντας τη δράση με ερωτήματα που προσανατολίζουν τα παιδιά σε νέες σκέψεις και δράσεις.

★ 3. Παρατηρώ το παιχνίδι και ακολουθώ τις προτάσεις των παιδιών για επέκταση της δράσης.

★ 4. Από το σχέδιο εργασίας στο παιχνίδι (δημιουργία κέντρου παιχνιδιού ή μεταμόρφωση όλης της τάξης – παιχνίδι πλαισίου).

★ 5. Από την παρατήρηση στο παιχνίδι.

★ 6. Τα παιδιά να είναι συμμετοχα στη λήψη αποφάσεων για το παιχνίδι τους.

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ

Τα παιδιά στη γωνιά του οικοδομικού υλικού αποφασίζουν να φτιάξουν με τα ξύλινα τουβλάκια ένα κάστρο. Επιλέγουν τα μεγαλύτερα τουβλάκια γιατί πιστεύουν ότι αυτά είναι πιο γερά για να τοποθετηθούν κάτω στη βάση επειδή το κάστρο πρέπει να γίνει ψηλό και στερεό. Σκέφτονται να το κάνουν μεγάλο! Όσο όμως προχωράει η κατασκευή αντιλαμβάνονται ότι τα μεγαλύτερα τουβλάκια δεν επαρκούν. Τότε αποφασίζουν να χρησιμοποιήσουν και τα πλαστικά τουβλάκια μαζί με τα ξύλινα. Στην πράξη, παρατηρούν ότι τα ξύλινα τουβλάκια δεν μπορούν να ισορροπήσουν με τα πλαστικά. Τα παιδιά συνεχίζουν την προσπάθειά τους δοκιμάζοντας διάφορους τρόπους.

- *Τι ξέρουν ήδη τα παιδιά;*
- *Ποιο το νόημα του παιχνιδιού τους;*
- *Ποιες έννοιες εμπειρεύονται στο παιχνίδι;*
- *Πώς μπορούν να αξιοποιηθούν αυτές;*
- *Με ποιο τρόπο μπορεί να υποστηριχθεί, να επεκταθεί ή να εξελιχθεί η δράση των παιδιών από τη νηπιαγωγό;*

Ποιες πρακτικές των νηπιαγωγών ενισχύουν τη συμμετοχή των παιδιών στο ελεύθερο παιχνίδι;

Πώς σχετίζονται αυτές με την παιδαγωγική του παιχνιδιού;

Η νηπιαγωγός **ενθαρρύνει** – **προτρέπει** τα παιδιά να ασχοληθούν με κάποιο παιχνίδι...

γνωρίζοντας τα ενδιαφέροντα και τις προτιμήσεις τους μέσα από την παρατήρηση

Αλληλεπιδρά με τα παιδιά...

για να τα γνωρίσει καλύτερα και για να εμπλουτίσει – **διευρύνει το πλαίσιο δράσης** τους

Δείχνει **διάθεση για διαπραγμάτευση** λύσεων και συγκρούσεων...

υποστηρίζοντας τις απόψεις τους, τα κίνητρά τους και τη συναισθηματική τους εμπλοκή

Δίνει **προτεραιότητα στις επιλογές** των παιδιών...

για να **παρατηρήσει το νόημα** του παιχνιδιού για τα παιδιά, να γνωρίσει τις **προϋπάρχουσες γνώσεις** τους και να τις αξιοποιήσει - ενισχύσει

Στρατηγικές ενίσχυσης της συμμετοχής των παιδιών στο παιχνίδι μέσα από τη διερεύνηση και τον αναστοχασμό

Παρατήρηση και καταγραφή του παιχνιδιού
(πλαίσιο – σενάριο – αλληλεπίδραση – ρόλος νηπιαγωγού)

Ερμηνεία
(σχέσεις – προτιμήσεις – ενδιαφέροντα – ικανότητες παιδιών)

Προβληματισμός
Τι μπορώ να κάνω για να ενισχύσω, να διευκολύνω, να επεκτείνω....

Σκέψεις για αξιοποίηση
Πώς θα αξιοποιήσω ευκαιρίες για τον εμπλουτισμό των εμπειριών των παιδιών γύρω από το σενάριο του παιχνιδιού τους;

Σκέψεις για το ρόλο μου
Ποιος ακριβώς θα είναι ο ρόλος μου; Τι ενέργειες μπορώ να κάνω για να προβληματίσω τα παιδιά και να συμμετέχουν περισσότερο στη λήψη αποφάσεων;

Σκέψεις για το ρόλο των παιδιών
*Ποιες πιστεύω ότι θα είναι οι αναμενόμενες ενέργειες των παιδιών;
Ποιες δυσκολίες μπορεί να αντιμετωπίσω;*

**ΣΥΛΛΟΓΗ
ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ
ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ
ΤΟΥ ΠΑΙΧΝΙΔΙΟΥ**

Στρατηγικές ενίσχυσης της συμμετοχής των παιδιών στο παιχνίδι

Συνέντευξη για τη διερεύνηση των απόψεων των παιδιών για το παιχνίδι

Τι τους αρέσει να κάνουν; Αν υπάρχει κάτι που δεν τους αρέσει και γιατί. Αν θέλουν να προτείνουν κάτι. Αν αντιμετωπίζουν κάποια προβλήματα στο παιχνίδι.....

Ζωγραφική ως εναλλακτικό – συμπληρωματικό εργαλείο συλλογής δεδομένων

Ανάλυση – ερμηνεία των δεδομένων από τη συνέντευξη και τη ζωγραφική των παιδιών

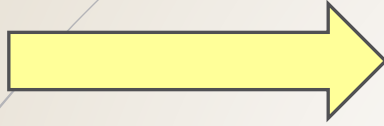
Αναστοχασμός της νηπιαγωγού σχετικά με τα ερευνητικά δεδομένα που συνέλεξε.

Τι είναι αυτό που δεν ήξερα και έμαθα από τα παιδιά; Τι τους ενδιαφέρει; Τι έκανα ως τώρα; Τι μπορώ να κάνω από εδώ και πέρα σύμφωνα με αυτά που έμαθα

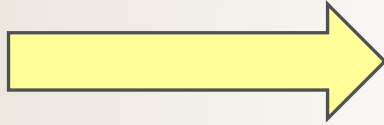
Αξιοποίηση των δεδομένων για αναθεώρηση - βελτίωση των επιλογών της νηπιαγωγού με γνώμονα τις προτάσεις των παιδιών &

- **επεξεργασία** ζητημάτων που έθεσαν τα παιδιά για να τεθούν προς λύση στην ολομέλεια της τάξης.

**ΣΥΛΛΟΓΗ
ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ
ΑΠΟ ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ**

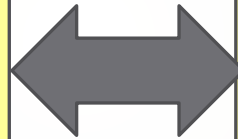
ΕΡΓΑΣΙΑ ΣΕ ΟΜΑΔΕΣ

ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΕΣ ΑΣΚΗΣΕΙΣ

Άσκηση 1

Στη γωνιά με τα επιτραπέζια παιχνίδια μια μικρή ομάδα παιδιών προσπαθεί να φτιάξει παζλ. Αρχικά, δύο αγόρια επιλέγουν ένα παζλ με μεγάλα κομμάτια και το φτιάχνουν γρήγορα. Συνεχίζουν με ένα παζλ με μικρότερα και περισσότερα κομμάτια και προσπαθούν να το φτιάξουν με τη βοήθεια ενός κοριτσιού που προστέθηκε στην παρέα. Από το μικρό παζλ όμως λείπουν δύο κομμάτια και τα παιδιά απογοητεύονται! Παραπονιούνται ότι τα παζλ που υπάρχουν στη γωνιά είναι για μωρά (γιατί είναι πολύ εύκολα) και είναι παλιά – χαλασμένα (γιατί λείπουν κομμάτια). Η νηπιαγωγός συμφωνεί και λέει ότι θα τα κοιτάξει και θα τα αντικαταστήσει.

- Πώς σχολιάζετε την αντίδραση της νηπιαγωγού στα παράπονα των παιδιών;
- Πιστεύετε πως η νηπιαγωγός υποστηρίζει την ενεργό δράση των παιδιών; Με ποιο τρόπο;
- Τι θα μπορούσε να κάνει η νηπιαγωγός για να ενισχύσει τη συμμετοχή των παιδιών;

Άσκηση 2

Κατά τη διάρκεια του ελεύθερου παιχνιδιού τα παιδιά παίζουν στις γωνιές. Η νηπιαγωγός παρατηρεί ότι τα παιδιά σπάνια επιλέγουν τη γωνιά του μαραγκού για παιχνίδι. Έτσι, υπενθυμίζει στα παιδιά την ύπαρξη και αυτής της γωνιάς προτρέποντας κάποια αγόρια να πάνε να επιδιορθώσουν ένα καρεκλάκι από το οποίο το ένα πόδι δεν είναι σταθερό. Τα παιδιά πηγαίνουν, παίρνουν κάποια εργαλεία, μαστορεύουν και επιστρέφουν το καρεκλάκι στη νηπιαγωγό λέγοντας ότι το έφτιαξαν. Η νηπιαγωγός τα επιβραβεύει και τα παιδιά συνεχίζουν το παιχνίδι τους σε άλλη γωνιά.

- Ποιο το νόημα του παιχνιδιού των παιδιών στη γωνιά του μαραγκού;
- Ποιος ο ρόλος της νηπιαγωγού;
- Με ποιο τρόπο μπορεί η νηπιαγωγός να εμπλέξει ενεργά τα παιδιά σε μια δράση με νόημα για τα ίδια;

Τι προκύπτει από τα παραπάνω παραδείγματα ;

- Η σημασία της **παρατήρησης**
- Τα ενδιαφέροντα και οι **απόψεις των παιδιών**
- Η ανάδειξη ενός **προβλήματος**
- Ο **ρόλος** της νηπιαγωγού
- Η επικοινωνία και η **αλληλεπίδραση** των παιδιών με τη νηπιαγωγό

Πώς μπορούν να αξιοποιηθούν αυτά προς όφελος της συμμετοχής των παιδιών στα πλαίσια της παιδαγωγικής του παιχνιδιού;

- Η νηπιαγωγός κάνει **διάλογο** με τα παιδιά, **διερευνά σε βάθος** τις απόψεις και τις ιδέες τους, και εντοπίζει μαζί με τα παιδιά το πρόβλημα
- Η νηπιαγωγός **εμπλέκει τα παιδιά** στο πρόβλημα και τα παρακινεί να αναζητήσουν λύσεις
- Η νηπιαγωγός υποστηρίζει και **ενισχύει τις απόψεις** των παιδιών για την εύρεση λύσης και τον τρόπο δράσης τους

Άσκηση 3

Τα παιδιά κάνουν πως είναι αστροναύτες και ταξιδεύουν στη σελήνη.

Πηδάνε από τα τραπεζάκια σαν να εκτοξεύονται, περπατάνε με μεγάλα και αργά βήματα και πηγαίνουν πίσω από τη βιβλιοθήκη - που είναι σκοτεινά - γιατί εκεί είναι ο άγνωστος πλανήτης που πρέπει να επισκεφτούν.

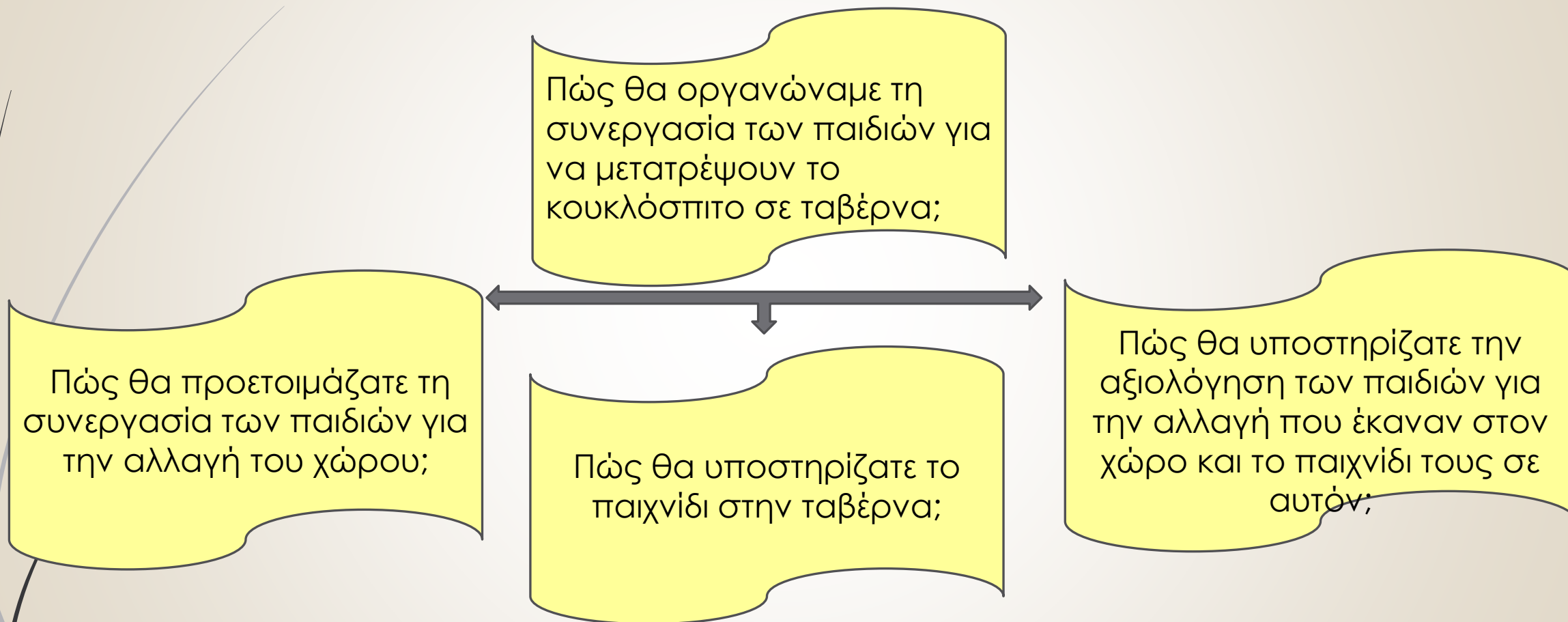
Σύμφωνα με όλα τα παραπάνω ποιες ενέργειες μπορεί να κάνει η νηπιαγωγός για να ενισχύσει τη συμμετοχή των παιδιών στη συγκεκριμένη δραστηριότητα;

Πώς μπορεί να επεκτείνει το ενδιαφέρον των παιδιών για το παιχνίδι ή/και να το συνδέσει με έννοιες που μπορεί να αναπτυχθούν στην οργανωμένη δραστηριότητα;

Πού /σε τι αποσκοπεί η κάθε ενέργεια και ποια τα οφέλη για τη δράση των παιδιών;

Άσκηση 4

Τα παιδιά θέλουν να παίξουν «την ταβέρνα» στο χώρο του κουκλόσπιτου.

Ανακεφαλαιώνοντας: Το παιχνίδι στο νηπιαγωγείο (1)

Η θέση του παιχνιδιού στα εκάστοτε προγράμματα προσχολικής εκπαίδευσης αναδεικνύει τη σημασία και την αξία του σε σχέση με την ολόπλευρη ανάπτυξη του παιδιού, τη μάθηση και τη διδασκαλία, τη δημιουργικότητα των παιδιών σε δραστηριότητες με νόημα για τα ίδια.

Η Παιδαγωγική του παιχνιδιού έχει αναδείξει **α)** το παιχνίδι ως ένα σημαντικό πλαίσιο συμμετοχής και αλληλεπίδρασης των παιδιών, ως μια διαδικασία ανάπτυξης ιδεών και νοημάτων, δημιουργικότητας και διαπραγμάτευσης των κοινωνικών τους σχέσεων και **β)** τη σημασία του ρόλους της/του νηπιαγωγού στην υποστήριξή του (Αυγητίδου, 2001, 2016, 2022 · Fleeer, 2018 · Wood, 2004).

Τα επίσημα αναλυτικά προγράμματα δεν συνδέονται με αυτονόητο τρόπο με τις ερμηνείες και πρακτικές των νηπιαγωγών που τα υλοποιούν (Loizou & Avgitidou, 2014· Bae, 2009).

Ανακεφαλαιώνοντας: Το παιχνίδι στο νηπιαγωγείο (2)

Οι διαφορετικές πεποιθήσεις των εκπαιδευτικών για το παιχνίδι υπονοούν διαφορετικές πεποιθήσεις για τα παιδιά, το είδος της συμμετοχής τους στο παιχνίδι, την εκπαιδευτική διαδικασία και τους στόχους της εκπαίδευσης και επηρεάζουν τις πρακτικές τους και το ρόλο τους στη διαδικασία του παιχνιδιού (Αυγητίδου, 2016 · Loizou & Avgitidou, 2014).

Οι προϋποθέσεις για την παιδαγωγική προσέγγιση του παιχνιδιού αντανακλούν τον υποστηρικτικό ρόλο και τη διάθεση των εκπαιδευτικών να αξιοποιήσουν τα ενδιαφέροντα των παιδιών, να ενισχύσουν τις απόψεις τους και να επεκτείνουν τις δράσεις τους (Αυγητίδου, 2014).

Οι στρατηγικές ενίσχυσης της συμμετοχής των παιδιών στο παιχνίδι βασίζονται **α)** στη διερεύνηση και τον αναστοχασμό των προσωπικών πεποιθήσεων και πρακτικών των νηπιαγωγών για το παιχνίδι, **β)** στην παρατήρηση και καταγραφή του παιχνιδιού, **γ)** στη συλλογή δεδομένων από τα παιδιά και **δ)** στην αξιοποίηση των δεδομένων και την κατάλληλη προσέγγιση της δράσης των παιδιών (Αλεξίου, 2018 · Αυγητίδου, 2014, 2022).

Βιβλιογραφικές αναφορές

- Αλεξίου, Β. (2018). Η συμμετοχή των παιδιών του νηπιαγωγείου στην καθημερινή εκπαιδευτική διαδικασία. Αντιλήψεις και πρακτικές νηπιαγωγών. Αδημοσίευτη διδακτορική διατριβή, Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας, Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών. Διαθέσιμο στο Εθνικό Αρχείο Διδακτορικών Διατριβών <https://www.didaktorika.gr/eadd/>
- Avgitidou, S. (2022). Supporting Early Childhood Teachers' Play Pedagogy: Methods, processes and outcomes. In Loizou, E. & Trawick-Smith, J. (eds). *Teacher Education and Play Pedagogy. International Perspectives*. New York: Routledge.
 - Αυγητίδου, Σ. (2016). Το παιχνίδι στην προσχολική εκπαίδευση. Μια αυτονόητη ή μια παραμελημένη πρακτική. Στο Ρ. Μαρτίδου (επιμ.). *Σύγχρονες Διδακτικές Προσεγγίσεις στην προσχολική και πρωτοσχολική εκπαίδευση* (σ.σ. 15-28). Θεσσαλονίκη: Δίσιγμα.
 - Αυγητίδου, Σ. (2014). *Οι εκπαιδευτικοί ως ερευνητές και στοχαζόμενοι επαγγελματίες. Υποστηρίζοντας την επαγγελματική μάθηση για μία συνεργατική και συμμετοχική εκπαίδευση*. Αθήνα: Gutenberg
 - Αυγητίδου, Σ. (2001). (επιμέλεια- εισαγωγή) *Το Παιχνίδι. Σύγχρονες Ερευνητικές και Διδακτικές Προσεγγίσεις*. Αθήνα: Τυπωθήτω-Γιώργος Δαρδανός.
 - Bae, B. (2009). Children's right to participate – challenges in everyday interactions. *European Early Childhood Research Journal*, 17(3), 391-406.
 - Fleer, M. (2018). *Το παιχνίδι στην προσχολική ηλικία. Από τις προσωπικές εμπειρίες στις σύγχρονες θεωρίες*. (επιστ. Επιμ. – εισαγωγή Μ. Μπιρμπίλη). Θεσσαλονίκη: σοφία
 - Jordan, B. (2010). Co-constructing Knowledge. Children, teachers and families engaging in a science-rich curriculum . In L. Brooker & S. Edwards (Eds.). *Engaging Play* (p.p. 96-107). Berkshire: Open University Press.
 - Loizou, E. & Avgitidou, S. (2014). The Greek-Cypriot early childhood educational reform: introducing play as a participatory learning process and as children's right. *Early Child Development and Care*, DOI: 10.1080/03004430.2014.892482.
 - Wood, E. (2004). Developing a pedagogy of play. Στο A. Anning, J. Cullen & M. Fleer (επιμ.). *Early childhood education. Society and culture*. London: Sage Publications.

Το έργο υποστηρίχθηκε από το Ελληνικό Ίδρυμα Έρευνας και Καινοτομίας (ΕΛ.ΙΔ.Ε.Κ.) στο πλαίσιο της 3ης Προκήρυξης της Δράσης «Επιστήμη και Κοινωνία» με τίτλο «Κόμβοι Έρευνας, Καινοτομίας και Διάχυσης» (Αριθμός Έργου: 1953).

Voicing children Opportunities
Interaction Collective decision
making Education

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ